

Bilješka sa sastanaka na teme kratkih intervencija i motivacijskog intervjuiranja mladih konzumenata alkohola i kanabisa te implementacije najboljih praksi

Lisabon, 23.-24. siječnja 2013.

U organizaciji Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) u Lisabonu su od 23. do 24. siječnja 2013. održani sastanci na teme kratkih intervencija i motivacijskog intervjuiranja te implementacije najboljih praksi.

Učinkovitost ranih intervencija dokazana je kod konzumenta alkohola, no malo je informacija poznato o njihovoj uporabi u pojedinim zemljama članicama Europske unije. Prema istraživanjima uporabe droga u općoj populaciji, oko 5 milijuna Europljana u dobi između 15 i 24 godine je u prošlom mjesecu konzumiralo kanabis, a oko 3 milijuna osoba kanabis konzumira na dnevnoj osnovi. Budući da je samo manji dio konzumenata obuhvaćen tretmanom, prepoznata je mogućnost obuhvata ovih osoba kratkim intervencijama u različitim okruženjima (primarnoj zdravstvenoj zaštiti, rekreacijskim okruženjima, u okviru *outrreach* djelatnosti i slično). Nadalje, predstavljeni su primjeri implementacije kratkih intervencija u nekoliko europskih zemalja. Primjerice, u Kataloniji u Španjolskoj je proveden projekt kratkih intervencija u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (*DG Project on Brief Interventions and Alcohol*) kojim su obuhvaćeni svi liječnici primarne zdravstvene zaštite i specijalisti za rad s osobama koji manifestiraju probleme povezane s konzumiranjem alkohola. Suradnja spomenutih stručnjaka rezultirala je povećanim priljevom pacijenata iz ordinacija primarne zdravstvene zaštite u specijalizirane centre za tretman alkoholizma.

Kratke intervencije u primarnoj zdravstvenoj zaštiti provode se i u Njemačkoj. U okviru edukacije liječnika osigurano je 50 sati za teme ovisnosti o alkoholu, duhanu, lijekovima, ilegalnim drogama, kao i praktična primjene motivacijskog intervjuiranja. Rezultati evaluacije, koja je obuhvaćala pre-testiranje, provedbu edukacije i post-testiranje, pokazali su kako su liječnici nakon održane edukacije promijenili svoje ponašanje i manje propisivali lijekove.

Kao jedno od mogućih okruženja za provedbu kratkih intervencija spomenute su i prostorije hitne službe. Prednosti ovog okruženja su veliki protok korisnika koji manifestiraju problem s alkoholom, no zbog kaotičnosti i otpora osoblja prema intervenciji upitan je njihov učinak.

U nastavku sastanka predstavljeni su i neki alternativni pristupi kratkim intervencijama. Primjerice, Mentor Organizacija u Velikoj Britaniji provela je program *Street Talk*. U okviru programa održana je šestomjesečna edukacija o motivacijskom intervjuiranju djelatnika koji rade u klubovima za mlade, dok su podaci od korisnika programa prikupljeni putem *smartphone* uređaja. Prednosti ovakvog pristupa su jednostavan pristup mladim ljudima („*young people friendly*“), dobivanje informacija u realnom vremenu, mogućnost naknadnog praćenja i prikupljanja podataka, sigurnost podataka i slično. Edukacija je obuhvatila 150 djelatnika koji su proveli *screening* 2000 mladih ljudi za zlouporabu droga, nakon čega je intervencijom obuhvaćeno 800 osoba.

Nadalje, predstavljen je projekt on-line motivacijskog intervjuiranja koji se počeo provoditi u prosincu 2012. u Njemačkoj (<https://www.elternberatung-sucht.de/>). Obzirom da je riječ o

inovativnom pristupu savjetodavnog rada s roditeljima, **Njemačka je zainteresirana za suradnju u provedbi projekta s drugim državama, primjerice Hrvatskom.** Ostvaren je inicijalni kontakt s dr. Peterom Tossmannom, upraviteljem organizacije¹ koja provodi projekt te je dogovoreno kako će se u narednim tjednima prodiskutirati moguća suradnja u provedbi projekta. Ovom je prigodom predstavljena i preventivna stranica www.drugcom.de, koja je namijenjena mladim ljudima (15-25 godina) u riziku za uporabu droga. Cilj stranice je širenje znanja, promocija zdravih stavova i pružanje podrške promjeni ponašanja.

Na sastanku je sudjelovao i predsjednik Međunarodnog udruženja za kratke intervencije za probleme s alkoholom (*International Network on Brief Interventions for Alcohol Problems – INEBRIA*)², dr. Jim McCambridge, koji je sumirao neka od znanja dostupnih u literaturi o kratkim intervencijama te motivacijskom intervjuiranju. Primjerice, poznato je kako karakteristike klijenata utječu na ishode intervencija. U tom kontekstu, motivacijsko intervjuiranje je učinkovito kod klijenata koji su nesigurni oko toga žele li promjenu te onih koji trebaju neko vrijeme za donošenje odluke o promjeni ponašanja. S druge pak strane, ova vrsta intervencije nije učinkovita kod osoba koje su već donijele odluku o promjeni. Nadalje, naglašeno je kako on-line savjetovane može predstavljati učinkovitu intervenciju, no samo ukoliko uključuje kontakt dvoje ljudi. Motivacijsko intervjuiranje rijetko se provodi samo i najučinkovitije je ukoliko se kombinira s drugim intervencijama, primjerice tehnikama kognitivno-bihevioralne terapije te Rogerovim pristupom. Kao važni elementni motivacijskog intervjuiranja istaknuti su empatija te mogućnost reflektiranja verbalne i neverbalne komunikacije klijenta.

Na kraju prvog dana sastanka raspravljene su razlike između motivacijskog intervjuiranja i kratkih intervencija. Kratka intervencija je krovni pojam koji uključuje niz aktivnosti, dok motivacijsko intervjuiranje predstavlja specifičnu aktivnost unutar intervencije. Zaključno je raspravljena mogućnost izrade publikacije koja bi sumirala informacije o terminologiji, implementacijskim izazovima te konkretnim standardiziranim alatima za provedbu kratkih intervencija.

Drugi dan održan je sastanak na temu implementacije najboljih praksi. Na početku sastanka predstavljen je mehanizam prikupljanja podataka u okviru promocije najboljih praksi EMCDDA-a, a koji se sastoji od tri glavna informacijska kanala: zbirke najnovijih dokaza o učinkovitosti intervencija, zbirke europskih smjernica i zbirke europskih projekata (EDDRA). Podaci iz sva tri područja javno su dostupni na Internet stranici EMCDDA-a putem Portala najboljih praksi (Best Practice Portal). O učinkovitosti pojedinih projekata postoji mnoštvo dokaza, međutim, potrebno je dodatno istražiti implementaciju pojedinih komponenti intervencija.

Predstavljen je pilot projekt implementacije najboljih praksi EMCDDA-a. Prva faza projekta sastoji se od identifikacije projekata visoke kvalitete, potom ispunjavanja polustrukturiranog upitnika, implementacije pilot istraživanja, kvalitativne analize rezultata i kategorizacije implementacijskih komponenti te razvoj dodatnih pitanja za EDDRA tablicu.

¹ Delphi organizacija: www.delphi-gesellschaft.de

² <http://www.inebria.net>

U području prevencije izdvojeno je nekoliko projekata koja zadovoljava EDDRA III. stupanj kvalitete (model programi), poput EUDAP programa (*Unplugged*), *Strengthening Family Program* te *Programme for Counteracting Social Patology in Adolescents*. Preliminarni rezultati projekta bit će dostupni tijekom svibnja 2013. Cilj projekta je omogućiti razmjenu i promovirati potencijal mreže za implementaciju programa.

U nedostatku evaluiranih i učinkovitih programa na nacionalnim razinama, korisno je implementirati učinkovite programe iz drugih okruženja. Pri odabiru programa potrebno je uzeti u obzir intervencije koje imaju logički model i programske materijale, a nužno je i testirati adaptirane materijale s ciljnom populacijskom grupom u ciljanom okruženju. Neki od čimbenika koji su ključni za implementaciju programa su dostupnost, dokazi o učinkovitosti, identificiranje institucije nadležne za provedbu edukacije, *monitoring* i procesnu evaluaciju, posebne napomene (npr. program je učinkovitiji ukoliko se kombinira sa strategijama okruženja), kao i indikacije i kontraindikacije (primjerice napomena da je program učinkovit ukoliko se počne provoditi na početku epidemiološke krivulje, odnosno kad ciljana populacija još nije započela eksperimentiranje s određenim sredstvom ovisnosti).

Osobit problem u provedbi intervencija predstavljaju ne-evaluirani projekti, odnosno intervencije za koje ne postoje dokazi o njihovoj učinkovitosti. Zaključno je naglašeno kako je potrebno razvijati formalni proces za dobivanje dozvola za provedbu preventivnih intervencija kako bi se izbjegla implementacija neučinkovitih, ili čak štetnih intervencija.